

комунікативно-культурний аспект», м. Харків, 9 листопада. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2021. С.46–48.

3. Берестова А.А., Коваленко З. І. Лисенко Н.О. Елементи геймінгу при дистанційному викладанні освітньої компоненти «українська мова як іноземна». *Застосування інноваційних технологій та методів навчання при викладанні мовних дисциплін у вишах*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Харків, 15 грудня 2022 року. Харків: НФаУ, 2022. С.4–7.

НАПИСАННЯ ДИКТАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Іван Лопушинський,

*доктор наук з державного управління,
кандидат педагогічних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,*

*завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

E-mail: doctordumetaua@meta.ua

Як відомо, ще 6 листопада 1997 року Президент України своїм Указом [1] на підтримку ініціативи громадських організацій та з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства установив в Україні День української писемності та мови, який відтоді відзначається щороку в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця Печерського, якого вважають автором «Повісті минулих літ» і одним із основоположників давньоукраїнської писемності. До 2023 року це було 9 листопада.

Зважаючи на те, що Православна Церква України (ПЦУ) та Українська греко-католицька церква (УГКЦ) з 1 вересня 2023 року перейшли на новий, новоюліанський календар, яким уже давно послуговується більшість помісних Православних церков (більшість церковних свят тепер відзначається на 13 днів раніше, у тому числі й День пам'яті Нестора-Літописця, що тепер відзначається 27 жовтня, замість 9 листопада), Президент України своїм Указом від 27 липня 2023 року № 455/2023 змінив дату відзначення Свята з 9 листопада на 27 жовтня.

У контексті виконання Указу Глави держави [1] 2000 року в Україні було започатковано добру традицію – у День пам'яті Нестора-Літописця проводити Всеукраїнський радіодиктант національної єдності – традиційну загальнонаціональну акцію єднання, присвячену українській мові. Мета радіодиктанту – об'єднати якомога більше людей навколо України в усьому світі і популяризувати українську мову. До 2022 року включно радіодиктант відбувався 9 листопада (2019 року – 8 листопада). Починаючи з 2023 року,

радіодиктант національної єдності проводиться 27 жовтня (2024 року радіодиктант відбувся 25 жовтня, напередодні Дня пам'яті Нестора-Літописця).

2024 року Всеукраїнський радіодиктант національної єдності став ювілейним – 25-м. Текст «Магія голосу» написала українська письменниця Оксана Забужко, а продиктував його поет, військовослужбовець Павло Вишебаба. Трансляція радіодиктанту відбулася на всіх платформах Національної суспільної телерадіокомпанії України: телебаченні, радіо та онлайн, а також на хвилях «Українського радіо» та «Радіо Культура», в етері телеканалу та на сайті «Суспільне Культура», на YouTube «Українського Радіо», на Facebook «Суспільного»[2].

До заходу долучилося чимало українців та любителів української мови по всьому світу. Мовний омбудсмен Тарас Кремень зазначив, що в 25-му в Радіодиктанті національної єдності 2024 року взяли участь понад мільйон учасників. Під час радіодиктанту в усіх областях України пролунала повітряна тривога, однак це не завадило більшості його дописати [2]. Диктант також писали воїни 44 окремої артилерійської бригади ім. Данила Апостола Збройних сил України, це відбулося в Суджанському районі Курської області. До написання радіодиктанту долучилися й здобувачі вищої освіти всіх рівнів Інституту гуманітарної підготовки та державного управління Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Уже багато років до цього заходу долучаються не лише українці, а й ті, хто так чи інакше пов'язує своє професійне життя з Україною, її культурою, її мовою. Диктант пишуть ті, хто вивчає українську мову в США, Японії, Австралії, Польщі, Великій Британії, Франції, Німеччині та інших країнах світу.

Зазначимо, що в цивілізованому світі аналогічна практика написання диктантів національної єдності досить поширена. Так, наприклад, у Французькій Республіці 4 червня 2023 року, у неділю, понад п'ять тисяч осіб узяли участь у масовому диктанті на Єлисейських Полях у Парижі, що були переобладнані під шкільну аудиторію. Для проведення заходу на Єлисейських Полях навпроти Триумфальної арки було встановлено 1700 столів. На бруківці знаменитого проспекту навпроти учасників було встановлено гігантський екран, що використовувався і як дошка, і як сцена. За даними France Bleu, учасників масового диктанту відібрали з 50 тисяч охочих. Їх розділили на три групи по 1700 людей. Текст диктанту, що тривав близько 20-25 хвилин, по черзі оголошували літературний журналіст Огюстен Трапенар, письменниця Катрін Панколь і П'єр Рабадан, заступник мера Парижа, відповідальний за спорт [3]. Учасники писали уривок з збірки оповідань «Листи з мого вітряка» («Lettres de mon moulin») французького романіста й драматурга Альфонса Доде, який жив у другій половині XIX століття. Статут наймасовішого диктанту як події підтвердила Книга рекордів Гіннеса. Пепередній рекордний диктант відбувся на стадіоні «Стад де Франс» у передмісті Парижу 2018 року й зібрав 1400 учасників. Інші гігантські диктанти відбулися в Парижі 6 червня в місті Ле-Мюро та 7 червня 2023 року – у Ле-Блан-Меніль.

Інший приклад – Республіка Польща. Тут пишуть полонійний диктант з польської мови «Ja piszę, Ty piszesz, My piszemy... po polsku» 2020 [4]. У

написанні диктанту можна було брати участь, не виходячи з дому та без реєстрації. Диктант відбувся у День польської діаспори та поляків за кордоном 20 травня 2020 року. Цього дня о 12:00 за польським часом на головній інтернет-сторінці Фонду свобода та демократія www.wid.org.pl було розміщено посилання на аудіо-файл, у якому було записано текст диктанту. Учасники диктанту мали записати на аркуші паперу прослуханий текст, сфотографувати або відсканувати аркуш та надіслати його на адресу електронної пошти: oswiata@wid.org.pl.

Або інший приклад із сусідньої країни. З нагоди Дня незалежності Польщі (11 листопада) поляки традиційно пишуть щороку онлайн-диктант. Крім перевірки грамотності, учасники долучаються й до збирання коштів для відправки чергової вантажівки з медичною допомогою для жителів України. Святковий диктант був записаний і доступний на онлайн-платформі. При реєстрації учасників просили сплатити будь-яку суму. Мінімальна – 1 злотий. Зібрані кошти переказують фундації *Zarys*, що регулярно відправляє медичну допомогу в Україну. За час повномасштабної російсько-української війни Фундація вже допомогла українцям на суму 2,6 мільйона злотих, відправивши в Україну майже 70 тонн медичних товарів – перев'язувальних матеріалів, засобів для дезінфекції, хірургічних халатів і рукавичок, шприців, кисневих масок, термометрів та інвалідних візків. А це – 8 вантажівок [5].

Проведення диктантів національної єдності, подібних до українських, є поширеною практикою й суспільних мовників різних країн. Серед суспільних мовників, що здійснюють такі трансляції – *France Télévisions* (Франція), *NPO* (Нідерланди), *LTV* (Латвія) та інші. Зупинимося на найвідоміших з них. *France Télévisions* – теледиктант, програма «Усі готові до диктанту» («*Tous prêts pour la dictée!*»), що виходить кілька років поспіль; *Radio France* (*France Culture*) – перший «Величезний диктант» (*Dictée Géante*), який транслюють одночасно на радіо й у соцмережах; Німеччина – конкурс диктантів «Франкфурт пише» за участю німецького суспільного мовника – *Hessischer Rundfunk*; Нідерланди – «Великий диктант», транслювався *NPO Radio 1* та 7 листопада 2020 року; Естонія – 2019 року естонське радіо вдванадцять провело національний Е-диктант до Дня рідної мови; Китай – конкурс, у межах якого учасники мають написати китайські ієрогліфи, почувши слова; Литва – *LRT* має багаторічну традицію підтримки щорічного Національного диктанту, який організовують освітні установи. Його транслюють на радіо та онлайн.

До інших диктантів можна також віднести такі: Іспанія – народний диктант, організований 2012 року міською радою Рубі (Каталонія) за сприяння Комісара з мовної політики; Франція – щоденні диктанти на радіо *Fréquence Sillé*. 23 березня 2012 року запустили програму, що виходила з 11:00 до 14:00. *Dictée multilingue* від Представництва Європейської Комісії у Франції. Диктант проводять різними мовами (німецькою, англійською, італійською, іспанською нідерландською, португальською) задля заохочення їх вивчення; Ліван – конкурс для людей у медіа «Наш диктант, наша мова» та ін. [6].

Принагідно не можемо не сказати і про наміри російських окупантів «долучитися» до українських традицій написання диктантів. Так, окупаційна

влада 6 листопада 2024 року організували на тимчасово окупованих територіях України радіодиктант, до участі в якому примусово долучили студентів захоплених закладів освіти. Про це повідомляє Центр національного спротиву [7]. За даними Нацспротиву, диктант в обов'язковому порядку писали учні старших класів захоплених українських шкіл та студенти різноманітних фейкових закладів. Проте, як відомо давно, «на Росії будь-які процеси є постановкою та імітацією, адже громадянське суспільство не може сформуватись в умовах імперії. Відтак для того, аби набрати учасників для радіодиктанту, який був присвячений поневоленим народам, окупанти вдалися до примусу», – ідеться в повідомленні [7].

Отже, популяризація рідної мови через практику написання диктантів національної єдності останнім часом стає гідною традицією в усьому цивілізованому світі. Зокрема, День української писемності та мови нагадує нам, українцям, про історію боротьби нашого багатостраждального народу за право говорити, писати та творити рідною мовою, а також про важливість її розвитку в сучасному суспільстві. Участь будь-якої людини в написанні диктанту національної єдності свідчить, як вона ставиться до своєї країни й мови (рідної чи державної). Учасники написання Всеукраїнського диктанту національної єдності щороку відзначають насамперед саме це: коли пишеш диктант одночасно з багатьма іншими людьми, які приєднуються до події не лише в Україні, а й по всьому світу, з'являється надзвичайне відчуття єдності, приналежності до чогось великого, масштабного, важливого. Це саме те, чого нам дуже бракує в непрості часи тривалої російсько-української війни. Мабуть, неспроста цьогоріч текст диктанту читав військовослужбовець, поет Павло Вишебаба. Безумовно, така акція демонструє надважливість державної мови, свідчить про її престижність.

Як заповіт нам усім в обороні рідної мови звучать величні слова борця за волю України та мову її народу Ірини Фаріон, яку було підло вбито за Україну та рідну мову – «Мова має значення!». «Виявляється, має статися щось надзвичайно страшне, щоб люди зрозуміли, що мова – не просто засіб комунікації. Мова – це дім, у якому живе кожен народ. І цей дім треба захищати. І цей дім треба захищати більше, ніж захищаємо власну територію. Бо ті, які не вміють захистити свою мову, – втратять свої території», – говорила велика патріотка України Ірина Фаріон.

Список використаних джерел

1. Про День української писемності та мови: Указ Президента України від 6 листопада 1997 року № 1241/97 (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента від 28 липня 2023 року № 455/2023 (455/2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1241/97#Text> (дата звернення – 09.11.2024).
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82_%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C

[%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D1%94%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96#2024](#) (дата звернення – 09.11.2024).

3. У Парижі спробували встановити світовий рекорд із наймасовішого диктанту // Європейська правда, 04 червня 2023 року. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2023/06/4/7163033/> (дата звернення – 09.11.2024).
4. Полонійний диктант з польської мови «Ja piszę, Ty piszesz, My piszemy... po polsku» 2020. URL: <https://upc.kpi.ua/6993/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82-%D0%B7-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8/> (дата звернення – 9.11.2024).
5. У Польщі три дні писатимуть благодійний диктант. Зібрані кошти підуть на допомогу Україні. URL: <https://espreso.tv/u-polshchi-tri-dni-pisatimut-blagodiyniy-diktant-zibrani-koshti-pidut-na-dopomogu-ukraini> (дата звернення - 9.11.2024).
6. Писати диктанти – традиція суспільних мовників. URL: <https://stv.detector.media/radio/read/6043/2020-10-15-pysaty-dyktanty-tradytsiya-suspilnykh-movnykiv/> (дата звернення – 9.11.2024).
7. Нацспротив: Росіяни організували на ТОТ примусовий радіодиктант серед студентів? 6 листопада 2024 р. URL: <https://imi.org.ua/news/natssprotyv-rosiyanu-organizuvaly-na-tot-prymusovyj-radiodyktant-sered-studentiv-i64732> (дата звернення - 9.11.2024).

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПРИЙОМАМИ МЕДІАНАВЧАННЯ

*Діана Мазуренко,
здобувачка магістерського освітнього ступеня,
Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського,
E-mail: dianann2508@gmail.com*

У сучасному освітньому середовищі важливість компетентісного підходу зростає, оскільки він сприяє формуванню в учнів навичок, необхідних для успішної адаптації в суспільстві. Однак реалізація цього підходу під час вивчення літератури стикається з низкою труднощів, зокрема, недостатньою інтеграцією медіаосвіти та нестачею ефективних методик. Це ставить перед педагогами завдання розробити стратегії, що забезпечують активне залучення учнів до процесу навчання через застосування медіаінструментів, які допоможуть розвивати критичне мислення та комунікативні навички. Зокрема,